

Het doel van het leven is wijs te sterven – André Comte-Sponville (feb 09)

Ieder mens streeft naar geluk. Maar over wat geluk is, daar zijn boeken over te schrijven. Vandaar dat André Comte-Sponville geluk eenduidig toespitst op het verwerven van de drie soorten liefde. Het maar is echter: geen van die vormen van liefde komen zo maar naar binnen vliegen. Je kunt wel veel liefde in je leven willen, zowel nemen als geven, maar dat ontstaat niet spontaan en je kunt er ook niet echt op studeren. Ja, liefde is het hoogste geluk in een mensenleven, maar het enige wat je zelf als individu dagelijks na kunt streven is *Wijsheid*. Van de 4 kerndeugden in een voortreffelijk mensenleven staat ook volgens Comte-Sponville de wijsheid centraal. Zonder wijsheid geen Rechtvaardigheid, Moed of Matigheid.

Vanuit de wetenschap gezien is het heelal onbegrijpelijk en een individueel mensenleven zinloos. Het eigen leven met verstand leren te begrijpen, het voortdurend streven naar Wijsheid is derhalve het enige zinvolle uiteindelijke doel van een menselijk leven. Een doel, een vorm van zingeving, dat in alle tijdsgewrichten, in alle culturen, vanuit alle religies en op alle plaatsen ter wereld voor iedereen geldig kan zijn. Ook het hoogste doel. Alle andere levensdoelen, materieel, sociaal of spiritueel, leiden tot een minder bevredigend, minder gelukkig en minder zinvol menselijk bestaan. Alleen door verworven wijsheid leert een mens stap voor stap inzichtelijker, dus vrijer, gelukkiger te leven en uiteindelijk in vrede te sterven, op welk moment dan ook. Alleen wijsheid kan leiden tot een leven vol liefde.

Ieder mens kan alleen zijn eigen wijsheid verwerven. Wijsheid kun je niet uit een boek leren, het is een weten, een vorm van kennis, welke de wetenschap niet kan verschaffen, geen bewijsbare kennis. Het is een bepaald persoonlijk weten gevormd door opgedane kennis en ervaring, door theorie en praktijk, door ratio en gevoel, door kennen ook via onuitlegbare intuïties. Wijzer worden is een levensweg zonder absoluut einddoel. Er bestaat geen absolute wijsheid, alleen een relatieve mate van wijsheid.

Hoe verwerf je je eigen wijsheid? Door te filosoferen. Filosofie is geen kennis en geen wetenschap, geen vak en geen beroep. Filosofie is een activiteit die een ieder kan leren beoefenen. Filosofie betekent liefde voor, het zoeken naar wijsheid. In liefde voor wijsheid stellen we onszelf vragen: hoe zit de wereld in elkaar, wat kan ik wel en niet weten, wat is een mens eigenlijk, wie ben ik eigenlijk zelf als mens, wat mag ik wel en niet doen, wat mag ik van het leven verwachten, hoe moet ik leven? Die vragen durven stellen in geloof en vertrouwen dat in een mensenleven waarheid bestaat. Niet alleen vragen, maar vooral altijd naar waarheid blijven zoeken. Blijven twifelen aan wat waarheid lijkt en altijd doorgaan met zoeken. De dingen leren zien zoals ze zijn en niet zoals je zou willen dat ze zijn.

Zelf filosoferen, zelf nadenken, zelf onderzoeken, zelf twifelen, zelf ondervragen, zelf bewust naar kennis zoeken, ook wetenschappelijk gefundeerde kennis, maar met name ook door over het filosoferen van anderen te lezen. Filosofisch nadenken begon in het Westen al in de 7^e eeuw voor Christus in Griekenland bij Thales. Vele beroemde filosofen hebben ons nieuwe levensinzichten gebracht, Plato, Aristoteles, Aquino, Descartes, Hume, Spinoza, Kant, Schopenhauer, Russell, Wittgenstein. Hun denken is niet moeilijk, het is menselijk denken, het is geen empirische wetenschap, maar wel een doordenken over wat het is om een mens te zijn, begiftigd met leven en begiftigd met verstand. En met dit verstand filosoferen over het leven. Er zijn geen onderwerpen in deze wereld of in een menselijk leven waarover je niet kunt filosoferen. Je hoeft slechts vragen te stellen.

Wijsheid is beschouwen vanuit kennis en ervaring, oordelen vanuit liefde en rechtvaardigheid en beheerst en moedig handelen. Wijsheid leidt tot een leven geleefd in waarheid, tot geluk zonder illusies en zonder leugens, een weten hoe te leven en van het leven te genieten (*savoir vivre*). Het is het verzet tegen de machteloosheid van hopen en vrezen. Het is een wapen tegen ongeluk, domheid, dwaasheid, vooroordelen, dogma's en fanatisme. Het is het enige wapen dat vanuit liefde met volharding, moed en rechtvaardigheid kan worden ingezet tegen het kwaad in de wereld: de barbaarse kant van de mens. Wijsheid verschaft ons stap voor stap zicht op de laatste werkelijkheid: die van de dood.

Wijsheid het doel, filosofie de weg. Leren sterven en dus leren leven. Je kunt nooit te vroeg beginnen te filosoferen. Maar ook nooit te laat. Wijsheid voorkomt vele teleurstellingen en onnodig lijden, want een mensenleven is moeilijk, gevaarlijk, kwetsbaar en breekbaar. Filosoferen: de levensweg naar gemoedsrust, innerlijke vrede, helder inzicht en opgeruimdheid. Filosoferen: leren leven, leren denken, leren liefhebben.